

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO NARIAI

Gedimino pr. 53, 01109 Vilnius

Etikos ir procedūrų komisijai

2020-04-30

Vilnius

DĖL NACIONALINIO SAUGUMO IR GYNYBOS KOMITETO PIRMININKO DAINIAUS GAIŽAUSKO ELGESIO ATITIKTIES LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO STATUTO, LIETUVOS RESPUBLIKOS VIEŠŪJŲ IR PRIVAČIŲ INTERESŲ DERINIMO ĮSTATYMO IR VALSTYBĖS POLITIKŲ ELGESIO KODEKSO NORMOMS

2020 m. balandžio 29 d. buvo sušauktas neeilinis Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto (toliau – NSGK) posėdis (toliau – neeilinis posėdis), kurio metu buvo svarstomas klausimas dėl nepasitikėjimo NSGK pirmininku ir naujo pirmininko rinkimo.

Neeilinio posėdžio metu buvo keliamas klausimas dėl NSGK pirmininko Dainiaus Gaižausko nusišalinimo, atsižvelgus į tai, kad svarstomas klausimas buvo tiesiogiai susijęs su reiškiamu nepasitikėjimu NSGK pirmininku, t.y. Dainiumi Gaižausku. Neeilinio posėdžio metu NSGK pirmininkas Dainius Gaižauskas nusišalinti atsisakė ir ne tik pirmininkavo posėdžiui, bet ir dalyvavo balsavime dėl nepasitikėjimo juo pačiu, kaip NSGK pirmininku. Balsuojant už svarstomą klausimą ir balsams pasiskirsčius po lygiai, klausimo svarstymo rezultatą lėmė būtent NSGK pirmininko Dainiaus Gaižausko balsas.

Lietuvos Respublikos Seimo statuto 18 straipsnio 6 dalyje nustatyta, kad prieš prasidedant klausimo svarstymui arba svarstymo metu Seimo narys, kuris tokiaime klausime turi privatų interesą, privalo informuoti posėdžio pirmininką apie interesų konflikto grėsmę ir nusišalinti nuo tolesnio klausimo svarstymo ir balsavimo.

Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo (toliau – Įstatymas) 2 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad privatūs interesai – <...> asmens <...> suinteresuotumas asmenine turtine ar neturtine nauda, <...> asmens <...> moralinė skola, moralinis įsipareigojimas ar kitas panašaus pobūdžio interesas <...> asmeniui atliekant tarnybines pareigas. To paties straipsnio 2 dalyje pateikiamas interesų konflikto apibrėžimas, t.y. interesų konfliktas – situacija, kai <...>

asmuo, atlikdamas tarnybines pareigas ar vykdydamas tarnybinį pavedimą, turi priimti ar dalyvauti priimant sprendimą arba įvykdyti pavedimą, kurie susiję ir su jo privačiais interesais.

Įstatymo 11 straipsnio 1 dalis nurodo, kad deklaruojančiam asmeniui draudžiama dalyvauti rengiant, svarstant ar priimant sprendimus arba kitaip juos paveikti ar bandyti paveikti, arba atlikti kitas tarnybines pareigas (toliau – atlikti tarnybines pareigas), jeigu atliekamos tarnybinės pareigos yra susijusios su jo privačiais interesais. Apie šio straipsnio 1 dalyje nurodytus atvejus, prieš atlikdamas tarnybines pareigas arba pradėjęs jas atlikti, <...> asmuo turi <...> pareikšti apie nusišalinimą, ir jokia forma nedalyvauti toliau atliekant tarnybines pareigas (Įstatymo 11 straipsnio 2 dalis). Taigi, minima teisės norma draudžia atlikti teisei priešingas veikas – dalyvauti rengiant, svarstant ar priimant sprendimus arba kitaip paveikti sprendimus – t. y. reikalauja susilaikyti nuo tam tikro elgesio varianto (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo procesiniai sprendimai, priimti administracinėse bylose Nr. A143–951/2010, Nr. A662-1121-11). Taip pat administracinių teismų praktikoje laikomasi pozicijos, jog Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymas savo esme yra prevencinis ir valstybinėje tarnyboje dirbantis asmuo privalo vengti net šališkumo regimybės. (žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2011 m. lapkričio 28 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A261-3154/2011; 2013 m. vasario 21 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. A602-230/2013; 2013 m. kovo 6 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A525-518/2013).

Valstybės politikų elgesio kodekso (toliau – Kodeksas), reglamentuojančio valstybės politikų elgesio viešajame gyvenime principų ir reikalavimų pagrindus, 4 straipsnyje įtvirtinti skaidrumo ir viešumo, nesavanaudiškumo, nešališkumo principai reiškia, kad politikas nekelia abejonių dėl sąžiningumo priimdamas sprendimus, taip pat pateikia visuomenei savo elgesio ir sprendimų motyvus, visada laikosi atvirumo ir viešumo, išskyrus įstatymų nustatytus atvejus, ribojančius informacijos atskleidimą, deklaruoja savo privačius interesus; valstybės politikas tarnauja valstybei ir visuomenės interesams, vengia tariamų ar tikrų viešųjų ir privačių interesų konfliktų, jiems iškilus, imasi visų reikiamų priemonių, kad jie būtų išspręsti greitai ir atitiktų visuomenės interesus, nenaudoja savo pareigų ar padėties siekdamas daryti įtaką kito asmens sprendimui, kuris galėtų būti naudingas politikui ar jo artimam asmeniui; valstybės politikas neturi sutartinių ar kitų santykių, kurie galėtų kliudyti atlikti valstybės politiko pareigas ir varžytų jo apsisprendimo laisvę priimant sprendimus, taip pat yra objektyvus priimdamas sprendimus ir vengia išankstinio nusistatymo (Kodekso 4 straipsnio 4p., 7p., 8p.).

Nagrinėjamu atveju taip pat aktuali ir Konstitucinio Teismo jurisprudencija, susijusi su Seimo nario konstituciniu statusu. Pažymėtina kad, Konstitucinis Teismas konstitucinės justicijos bylose, inter alia 2004 m. gegužės 25 d., 2004 m. liepos 1 d., 2006 m. balandžio 4 d. nutarimuose,

2009 m. gegužės 15 d. sprendime, yra suformulavęs plačią oficialiąją Seimo nario konstitucinio statuso doktriną. Konstitucinis Teismas 2010 m. spalio 27 d. išvadoje pažymėjo, kad, pagal Konstituciją išrinktam Seimo nariui prisiekus ir įgijus visas Tautos atstovo teises, atsiranda konstitucinė pareiga besąlygiškai būti ištikimam Lietuvos Respublikai, gerbti ir vykdyti Konstituciją ir įstatymus. Seimo nariai, vykdydami savo funkcijas ir įgyvendindami valstybės valdžią, privalo vadovautis Konstitucija, teise ir joms paklusti, taip pat privalo veikti Tautos ir Lietuvos valstybės, o ne savo asmeniniais ar grupiniais interesais, nesinaudoti savo statusu savo ar sau artimų asmenų arba kitų asmenų asmeninei naudai gauti.

Pabrėžtina, kad ir Seimo Etikos ir procedūrų komisija 2019 m. lapkričio 13 d. išvadoje Nr. 101-I-21 konstatavo, kad Seimo nariams yra taikomi aukštesni veiklos ir atsakomybės standartai nei eiliniams valstybės pareigūnams ar valstybės tarnautojams. Visuomenė turi pagrįstų teisėtų lūkesčių, kad Seimo nariai veikia laikydamiesi aukštesnių moralės bei tarnybinės etikos principų.

Nagrinėjamu atveju, išanalizavus privačių interesų sąvoką, su viešųjų ir privačių interesų konfliktų sprendimu susijusį teisinį reglamentavimą, teismų ir Seimo Etikos bei procedūrų komisijos išvadose suformuotą praktiką, akivaizdu, kad NSGK pirmininkas Dainius Gaižauskas turi tiek neturtinį, tiek ir turtinį suinteresuotumą eiti NSGK komiteto pirmininko pareigas. Pažymėtina, kad NSGK pirmininko atlyginimas yra didesnis nei kito Seimo nario (Valstybės politikų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatymo 1 priedelio 2.3. punktas), NSGK pirmininko įgaliojimai yra didesni nei kitų NSGK narių (Seimo statuto 52 straipsnis).

Atsižvelgus į tai, kad NSGK pirmininkas Dainius Gaižauskas neeilinio NSGK posėdžio, kuriame buvo svarstomas vienintelis nepasitikėjimo juo, kaip NSGK pirmininku, klausimas, ne tik, kad nenusišalino, bet ir pirmininkavo posėdžiui ir balsavo su juo pačiu tiesiogiai ir jo einamomis pareigomis susijusiu klausimu, t.y. nepasitikėjimo juo, kaip NSGK pirmininku ir taip galimai veikdamas savo asmeniniais interesais naudojosi savo, kaip NSGK pirmininko, statusu savo asmeninei naudai gauti, kyla pagrįsta abejonė dėl NSGK pirmininko Dainiaus Gaižausko veiksmų atitikties Lietuvos Respublikos Seimo statuto, Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo ir Valstybės politikų elgesio kodekso normoms.

Taip pat atkreiptinas dėmesys į tai, kad Įstatymo 2 straipsnyje nustatyta, kad valstybinėje tarnyboje dirbančiais asmenims priskiriami valstybės politikai, o šio įstatymo 3 straipsnis numato pareigą asmenims nešališkai, sąžiningai ir tinkamai atlikti tarnybines pareigas; teisės aktų nustatyta tvarka ir priemonėmis vengti interesų konflikto ir elgtis taip, kad nekiltų abejonių, kad toks konfliktas yra (Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktai). Pažymime, kad Seimo Etikos ir procedūrų komisija turi teisę atlikti Seimo nario veiklos tyrimą, jei kuris nors Seimo narys savo

veikloje nevykdo Įstatymo reikalavimų (Seimo statuto 78 straipsnio 1 dalies 11 punktas). Atsižvelgus į tai, kad NSGK pirmininkas galimai pažeidė Įstatymo normas ne tik reglamentuojančias pareigą nusišalinti, bet ir nustatančias deklaruojančio asmens pareigas, be to akivaizdu, kad NSGK pirmininkas Dainius Gaižauskas neketina ir ateityje paisyti minėto Įstatymo normų, todėl manytina, kad yra pagrindas jį nušalinti nuo klausimo dėl nepasitikėjimo NSGK pirmininku svarstymo vadovaujantis Įstatymo 11 straipsnio 6 dalimi.

Taip pat pažymime, kad Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos 2019 m. lapkričio 13 d. sprendimu patvirtintos Rekomendacijos dėl Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo nuostatų laikymosi kontrolės vykdymo 15 punkte pateikta rekomendacija Įstatymo kontrolės subjektams, t.y. nustačius, kad asmens veiksmai priimant teisės aktą, sprendimą ar sandorį prieštarauja Įstatymo nuostatomis (pavyzdžiui, artimo asmens įdarbinimas, sprendimai dėl viešojo pirkimo, susiję su asmens privačiais interesais ir pan.), nedelsiant spręsti klausimą dėl tokio teisės akto, sprendimo ar sandorio panaikinimo, sustabdymo ar pakeitimo. Jeigu dėl objektyvių priežasčių to padaryti nėra galimybių, – imtis prevencinių priemonių, kad būtų užkirstas kelias teisės aktų pažeidimams ateityje. Atsižvelgus į šią rekomendaciją ir į tai, kad NSGK pirmininko Dainiaus Gaižausko veiksmai (pirmininkavimas posėdžiui ir balsavimas sprendžiant su juo susijusius klausimus) galimai prieštarauja Lietuvos Respublikos Seimo statuto, Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo ir Valstybės politikų elgesio kodekso normoms, manytina, kad ir šio posėdžio metu priimti sprendimai negali sukelti teisinių pasekmių, todėl Seimo Etikos ir procedūrų komisija, kaip Įstatymo kontrolės subjektas, turėtų spręsti klausimą dėl neeilinio posėdžio balsavimo rezultatų pripažinimo negaliojančiais.

Atsižvelgę į tai, kas išdėstyta ir vadovaudamiesi Seimo statuto 78 straipsnio 1 dalies 11 punktu prašome:

- įvertinti ar NSGK pirmininkas Dainius Gaižauskas 2020 m. balandžio 29 d. vykusio neeilinio posėdžio metu, kuriame buvo svarstomas klausimas dėl nepasitikėjimo NSGK pirmininku, t.y. juo pačiu, ir pirmininkaudamas šiam posėdžiui bei balsuodamas su juo pačiu ir jo einamomis pareigomis tiesiogiai susijusiu klausimu, nepažeidė Seimo nario konstitucinės pareigos vykdant savo funkcijas ir įgyvendinant valstybės valdžią vadovautis Konstitucija, teise ir joms paklusti, ar nepažeidė Įstatymo 11 straipsnio 1 dalies, Seimo statuto 18 straipsnio 6 dalies, Lietuvos Respublikos politikų elgesio kodekse įtvirtintų valstybės politikų elgesio principų, įpareigojančių politikus elgtis sąžiningai, padoriai, nešališkai ir nesavanaudiškai, t. y. vengiant viešųjų ir privačių interesų konfliktų ir nesinaudojant savo pareigomis ar padėtimi siekiant tam tikro tikslo;

- Motyvuotu rašytiniu sprendimu nušalinti NSGK pirmininką Dainių Gaižauską nuo tarnybinių pareigų atlikimo sprendžiant klausimą dėl nepasitikėjimo NSGK pirmininku;
- Spręsti klausimą dėl 2020 m. balandžio 29 d. vykusio neeilinio NSGK posėdžio balsavimo rezultatų pripažinimo negaliojančiais.

Seimo nariai

Virgilijus Alekna

Arvydas Anušauskas

Vytautas Bakas

Laurynas Kasčiūnas

Gabrielius Landsbergis

Dovilė Šakalienė